مهندس‌ها، آب‌ها، کشاورزان و شبکه‌ی برق؛ چگونه یک سد کوچک در دامنه‌ی ارغوان‌کوه، ۱۲ روستا را از تشنگی نجات داد

۳۰ هزار هکتار زمین کشاورزی با کانال‌های شاخه‌ای و پمپ‌های خورشیدی سیراب شد و مهندسان می‌گویند الگوی آبیاری در دره‌های مشابه هم می‌تواند تکرار شود

گزارش: مهسا رادمنش

سد ارغوان‌کوه در ۱۲ کیلومتری شرق شهر دره‌سیاه، روی رودخانه‌ی شور، ۱۲ روستا را از تشنگی نجات داد. عکس: مهسا رادمنش

دره‌سیاه، ۱۴ مهر ۱۴۰۰: سد ارغوان‌کوه که روز سه‌شنبه گشایش یافت، آب آشامیدنی ۱۲ روستا و آبیاری ۳۰ هزار هکتار زمین کشاورزی را تأمین می‌کند. این سد روی رودخانه‌ی شور ساخته شده و حجم مخزن آن به ۴۲ میلیون مترمکعب می‌رسد. مهندسان می‌گویند این طرح نشان می‌دهد چگونه می‌توان بدون انتقال آب به شهرهای بزرگ، آب مورد نیاز دره‌های کوچک را تأمین کرد.

مهندس طراح سد، دکتر فرهاد نیک‌پی، گفت: «ما به جای بتن زیاد، از سنگ‌چین و هسته‌ی رسی استفاده کردیم تا هزینه کمتر شود و نگهداری ساده بماند. روستاییان خودشان بلد هستند چطور سد را تمیز کنند و رسوب را بیرون بریزند.» به گفته‌ی او، ارتفاع سد ۶۵ متر است و طول تاج آن ۲۱۰ متر. سرریز طوری طراحی شده که اگر رودخانه طغیان کند، آب بدون آسیب به بدنه‌ی سد رد شود.

آبیاری زمین‌های پایین‌دست از طریق ۴۲ کیلومتر کانال اصلی و شاخه‌های فرعی انجام می‌شود. برای رساندن آب به روستاهای بالای کانال، ۳ پمپ خورشیدی نصب شده که روزانه حدود ۱۲۰ لیتر بر ثانیه آب را به ارتفاع ۴۰ متر می‌رساند. مهندس برق طرح، مهندس کامران یزدان‌پناه، گفت: «پمپ‌ها طوری تنظیم شده‌اند که در روزهای ابری هم کار کنند، چون باتری‌ها ظرفیت کافی دارند.» هزینه‌ی کل طرح ۴۸۰ میلیارد ریال بود که ۶۰ درصد آن توسط صندوق توسعه‌ی منطقه‌ای و باقی از محل وام بانکی تأمین شد.

کشاورزان روستای سرچشمه‌بالا گفتند زندگی با سد فرق کرده است. یکی از آنها، حاج‌ننه صدیقه، گفت: «قبل از سد، بچه‌ها باید صبح زود می‌رفتند سر نوبت آب بایستند و ظهر برمی‌گشتند با دست خالی. حالا باغ انار ما دوباره سبز شده و دخترم می‌تواند سر کلاس بماند.» برآورد می‌شود درآمد سالانه‌ی ۱۲ روستا از فروش محصولات باغی و زراعی ظرف دو سال آینده دست‌کم ۳۰ درصد افزایش یابد.

با این حال، برخی کارشناسان هشدار داده‌اند که رسوب‌گیری پشت سد باید هر ۵ سال یک بار انجام شود تا ظرفیت مخزن کاهش نیابد. مهندس ناظر طرح، خانم مهسا کاویانی، گفت گزارش کامل پایش رسوب ماه آبان منتشر می‌شود و قرار است نسخه‌ی خلاصه‌ی آن به زبان ساده برای روستاها فرستاده شود. دفتر آبخیزداری استان قول داده است ظرف شش ماه آزمایش دوم پمپ‌ها را انجام دهد و نتایج را علنی کند.

##